

GLOBALISERING, SKALA-KONSTRUKTION OG SVINGENDE EKSISTENS

En undersøgelse af internetbrug i Ayacucho, Peru

Peter Lauritsen, Peter Elsass og Stinne Højer Mathiasen

Diskussioner af globalisering indrammes ofte af en dikotomisk forståelse af relationen mellem 'det lokale' og 'det globale'. Inden for SCIENCE-TECHNOLOGY-SOCIETY-studies reformuleres denne relation, og der sættes fokus på de sociale og materielle processer, som fører til konstruktionen af 'det lokale' og 'det globale'. Under flere feltophold i Ayacucho, Peru har vi undersøgt, hvordan internetbrug indgår i aktiviteter, som implicerer konstruktionen af en skala, som har 'lokal' og 'global' som sine endepunkter. Ved hjælp af en sådan skala kan ayacuchanske internetbrugere markere afstand til områdets 'lokaliserede' historie og medborgere. Internetbrugernes 'globaliserede' identitet er dog ustabil og 'svingende' mellem 'det lokale' og 'det globale'.

Introduktion

Siden firserne har 'globalisering' været en stadig mere brugt term i akademiske diskussioner. Begrebet er langt fra veldefineret, men derimod en løs betegnelse for en række fænomener og processer. Man taler derfor om forskellige globaliseringsformer, eksempelvis økonomisk, kulturel, økologisk og informationsteknologisk globalisering.

På et mere overordnet niveau kan man skelne mellem to globaliseringsperspektiver (Beck 2000). Det ene, også betegnet globalisme, prioriterer økonomien. Økologi, kultur, politisk liv og civilsamfundet, er således placeret under verdensmarkedet. Perspektivet sætter et skel mellem politik og

Peter Lauritsen, 1969, cand.mag., ph.d. Lektor ved Informationsvidenskab, Aarhus Universitet og medlem af styregruppen for Center for Science-Technology-Society studier, Informations- og medievidenskab, Aarhus Universitet. Har siden 1997 haft flere feltophold i Peru.

Peter Elsass, 1947, cand.psych. og dr.med. Professor i klinisk psykologi og leder af Center for Humanistisk Sundhedsforskning, Københavns Universitet. Har siden 1973 haft en lang række feltophold i Latinamerika og bl.a. publiceret »Håndbog i kulturpsykologi. Et fag på tværs« (2003).

Stinne Højer Mathiasen, 1972, cand.scient.pol. ph.d.-studerende ved Internationale Udviklingsstudier, Roskilde Universitetscenter. Har rejst ekstensivt i Latinamerika og siden 1997 udført en række feltophold i Ayacucho, Peru.

økonomi. Politikkenes vigtigste opgave er at definere de legale, sociale og økologiske betingelser for, at økonomien kan trives bedst muligt. Dette har medført en række modspil: En national protektionisme, som forsøger at bevare nogle nationale værdier ved at holde det fremmede ude. En grøn protektionisme, der ser nationalstaten som en politisk biotop, der kan opretholde miljøvenlige standarder over for de påtrængende markedskræfter. En rød protektionisme, som i en vis forstand fortsætter den gamle klassekamp over for den store verden og stadig opretholder en utopi bundet til en modstand mod imperialismens stormagter.

Det andet globaliseringsperspektiv lægger vægt på et verdenssamfund med forskelle og kompleksitet. I dette perspektiv medfører globalisering ikke én-dimensional integration, men en globalitet baseret på multiplicitet. Konkret kan det give sig udtryk i transnationale produktionsformer og markedskonkurrence, global rapportering i medierne, transnationale livsformer, men også en global følelse af risici forbundet til kriser og krige, terroraktioner, atomenergi og destruktion af naturen (Beck 2000, Beck 1997).

‘Globalisering’ vedrører mange vigtige emner: velfærdsstatens sammenbrud, udviklingslandenes vilkår, virksomhedernes konkurrenceevne og menneskemassers bevægelse er blot nogle enkelte eksempler. På den baggrund har globalisering været et centralt omdrejningspunkt for områder som sociologi og antropologi.

I store dele af forskningen har der været en tendens til at diskutere globaliseringens effekter. For nogle indeholder globaliseringen et stort potentiale for realiseringen af drømmen om ‘den globale landsby’ (McLuhan 1995). For andre er globalisering ensbetydende med en yderligere polarisering mellem rig og fattig, mellem en globaliseret elite og et lokaliseret proletariat (Bauman 1999, Castells 1996-98).

Trods det tilsyneladende modsætningsforhold har positionerne det fællestræk, at de medvirker til en reificering af globaliseringsbegrebet. Globalisering beskrives som en proces, der med en høj grad af automatik forandrer mange menneskers livsvilkår. Således tages globaliseringen for givet, og forskningens opgave bliver at karakterisere fænomenet og vurdere dets konsekvenser (Banerjee & Linstead 2001).

Denne tilgang til globaliseringsforskning er præget af en begrebsmæssig begrænsning, idet den baseres på en dikotomisk forståelse af relationen mellem ‘det lokale’ og ‘det globale’ (Beck 2000; Tsing 2000). Det vil sige, at ‘det globale’ sættes i modsætning til ‘det lokale’. Heraf følger en række problemer: Det bliver vanskeligt at lokalisere ‘globale’ fænomener, fordi de jo netop er defineret ved at være ikke-lokale. Dertil kommer, at forskningen mister blikket for de komplekse og sammenvævede relationer, som eksisterer mellem ‘det lokale’ og ‘det globale’. Endelig kan man pege på, at forskningen i vid udstrækning *applicerer* lokal-global-distinktionen,

men har interesseret sig meget mindre for at undersøge de aktiviteter, der implicerer, at bestemte fænomener får status som 'globale'.

Lokal-global-problematikken er i en vis udstrækning erkendt inden for globaliseringsforskningen, og der er gjort visse forsøg på at konfrontere den (f.eks. Robertson 1995). Disse bestræbelser har dog kun haft mindre effekt, blandt andet fordi de ikke tilstrækkeligt radikalt gentænker relationen mellem 'det lokale' og 'det globale'. På den baggrund er der behov for undersøgelser af, hvordan 'det lokale', 'det globale' og deres indbyrdes relationer kan forstås empirisk såvel som teoretisk.

I det følgende vil vi bestræbe os på en sådan re-fomulering. Det sker i forhold til to begreber: 'skala-konstruktion' og 'svingende eksistens'. Den teoretiske inspiration hentes blandt andet hos antropologen Anna Tsing (1999, 2000), som har foreslået, at globalisering må undersøges i forhold til specifikke 'projekter' og i de kontekster, hvor den 'produceres'. Til dette hører, ifølge Tsing, en interesse for 'skala-produktion', det vil sige spørgsmålet om: »Through what social and material processes and cultural commitments do localities or globalities come ... into being« (Tsing 2000: 348).

Denne idé ræsonnerer med indsigter udviklet inden for området Science-Technology-Society (STS) (Jasanoff et al. 1995). Mange studier inden for dette område har vist, hvordan kategorier og begreber konstrueres gennem arbejde og i nogle tilfælde hårde kampe. Metodisk er undersøgelserne udført i henhold til Latours (1987) slogan: Follow the Actors. Tilgangen indebærer, at forskeren ikke applicerer begreber, men derimod følger aktørerne i det arbejde, som fører til begrebernes konstruktion. I globaliseringsammenhæng er det således ikke lokal-global-begrebernes applikation som er interessant, men derimod deres konstruktion.

I artiklen vil de teoretiske indsigter blive inddraget og udviklet i en empirisk undersøgelse af internetbrug i Ayacucho, Peru. Under flere feltophold er det blevet undersøgt, hvordan internetbrugen i Ayacucho indgår i globaliseringsprojekter. Undersøgelsen viser, hvordan internetbrugerne betragter sig selv som globaliserede og dermed distancerer sig fra deres 'lokaliserede' fortid og medborgere. Med andre ord konstruerer og applicerer internetbrugerne en bestemt forståelse af 'lokal' og 'global'. Men undersøgelsen viser også, at disse begreber udgør endepunkterne i en skala. Det er vanskeligt for internetbrugerne at fastholde deres eksistens som 'globaliserede'. Ikke mindst de begrænsede økonomiske midler truer den globaliserede identitet. Derfor kræves konstant arbejde. Men selv da er identiteten ikke fast, men derimod 'svingende' mellem 'det lokale' og 'det globale'.

Ayacucho, Peru

Ayacucho ligger højt placeret i Andesbjergene i et af Perus fattigste områder. Byen har omkring 150.000 indbyggere, hvoraf mange er flygtninge, som i 80'erne og begyndelsen af 90'erne søgte fra landområderne til byen på flugt fra en borgerkrig, som rasede mellem den peruanske hær og oprørsbevægelsen Den lysende sti. I dag er der fred i området, og Ayacucho er i færd med at udbygge sine forbindelser til omverdenen. Eksempelvis er infrastrukturen blevet forbedret i form af nye veje til Lima, Perus hovedstad, og til junglen. Ligeledes er et stort antal udenlandske og peruanske udviklingsorganisationer kommet til. Endelig er det i dag sikkert at rejse rundt i området, hvilket har medført, at et (beskedent) antal turister hvert år finder vej til Ayacucho.

Brugen af internettet kan ses som en væsentlig tilføjelse til disse forbindelsesskabende aktiviteter. I slutningen af 90'erne dukkede de første internetcaféer op i Ayacuchos centrum, og i dag udgør de en dominerende del af gadebilledet. På disse caféer kan man, mod betaling, komme ind fra gaden og blive forbundet til internettets informationer, mail og chat. Mange benytter sig af tilbudet, og der er ofte trængsel på caféerne.

I forhold til denne udvikling spiller byens universitet en fremtrædende rolle. Universitetet var et af de første steder, hvor det var muligt at forbinde sig til internettet, men væsentligere er, at det især er blandt universitetsfolk, at de privatejede internetcaféer finder deres kundegrundlag. Da stort set ingen har adgang til internet hjemme, er eneste mulighed caféerne, og både universitetsansatte og -studerende bruger caféernes internetadgang til at indhente information, som er relevant for forskning og opgaveskrivning. Mange bruger dog også internettet for, gennem chat og mail, at holde sig i kontakt med familien derhjemme og med gamle studiekammerater.

På baggrund af flere feltophold vil vi i det følgende beskrive nogle væsentlige aspekter ved internetbrugen i Ayacucho. Som led i feltopholdene blev der blandt andet udført kvalitative interviews med internetbrugere og udført observation på en række forskellige internetcaféer. Dertil kom registreringer af, hvilke opslag brugerne foretog på internettet samt et større antal korte, strukturerede interviews. Hensigten med disse aktiviteter var at nå frem til en forståelse af, hvad internettet bruges til i Ayacucho, og skitsere, hvilke implikationer tilstedeværelsen af denne nye infrastruktur har for de mennesker, der ofte flere gange om ugen sidder på caféerne. Selvom internettet inddrages i et stort antal projekter af forskellige aktører, er det som nævnt universitetsansatte og -studerende, som i særlig grad har taget internettet til sig, og denne gruppe spiller derfor en central, men ikke eksklusiv, rolle i undersøgelsen.

internetbrug

I sommeren 2001 var der i Ayacucho omkring 15 internetcaféer, som hver havde fra 5 til 15 computere med opkobling.¹ I visse caféer sidder man i hver sin kabine og et forhæng sørger for, at ingen kan kigge ind. I disse caféer er der et tydeligt ønske om privathed, og der er stort set ingen kommunikation brugerne imellem. Rygterne siger, at disse caféer anvendes i pornografisk øjemed, hvilket mange i det katolske Ayacucho betragter som problematisk.

I andre caféer er der tidligt på aftenen et hektisk liv. Nogle sidder ved computerne, andre går lidt rundt, nogle står uden for; livet følger inde fra caféen ned til byens centrale 'plaza' og tilbage igen. Forbindelser skabes altså ikke bare gennem internettet, men også omkring det. Det skyldes blandt andet, at brug af internet, i hvert fald for nogle, er en statusaktivitet og at internetcaféerne fungerer som et mødested for byens unge.

Men der findes også caféer hvor stemningen er mere koncentreret. Her sidder folk, unge som gamle, og arbejder. Papirerne ligger fremme og ofte sidder folk to og to. Samtalen er dæmpet og kun en gang i mellem kommer en flok drenge ind og sætter sig så tæt om skærmen, at man har vanskeligt ved at se, hvad de foretager sig.

Størstedelen (op i mod 3/4) af de personer, som bruger internettet på caféerne i Ayacucho, er mænd. Mere end 3/4 af brugerne er mellem 15 og 30 år gamle. Og brugens omfang spænder mellem flere gange dagligt (for de få (ansatte) der har gratis adgang) til en gang om ugen eller mindre. Endelig er det interessant, at 2/3 af brugerne er studerende, hovedsageligt på universitetet.²

Spørger man, hvad internettet bruges til, svarer folk hyppigt, at de »leder efter informationer«, som har »interesse«, eller som de »har brug for«. Dette svar dækker over informationer af enhver tænkelig art som eksempelvis musik, andre lande, universet, virksomheder og sodavandsproduktion.

Et andet svar knytter sig til internettets muligheder for kommunikation. Mange bruger nettet til at sende og modtage e-mail. Langt de fleste har en e-mail-adresse, og mange har mere end én. Det er således ikke ualmindeligt at have en 'officiel' adresse, som andre kan 'sætte ansigt på', og så en mere anonym adresse, som kan bruges til kommunikation i situationer, hvor man gerne vil undgå at afsløre sin identitet, eksempelvis når man

1 Som beskrevet er internetcaféerne et væsentligt indslag i Ayacuchos centrum. Sammenholdes dette med, at der ofte er fyldt på caféerne, kunne man fristes til at overvurdere, hvor mange der rent faktisk bruger caféerne. Men et kvalificeret overslag over antallet af fungerende computere tilkoblet internettet er 150 hvilket skal sættes i forhold til et indbyggertal på ca. 150.000.

2 De 'kvantitative' oplysninger stammer primært fra ca. 120 korte interviews. Interviewene blev udført på forskellige caféer på forskellige tidspunkter af døgnet.

kommunikerer med fremmede, som man har mødt over chatten. Netop chat anvendes jævnligt af omkring 2/3 af brugerne. I nogle tilfælde med henblik på at træffe nye mennesker (fra Peru eller fra andre lande). Lige så ofte bruges chat som erstatning for telefonsamtaler med familie eller venner, hvilket især skal ses i lyset af de meget høje telefonpriser i Peru. Man aftaler et bestemt tidspunkt, eksempelvis ved hjælp af mail, og logger så ind samtidig. En variant af dette findes, når en pige sidder på en café med veninderne stående omkring sig, og chatter med en dreng fra klassen, der sidder i en anden café, også han med vennerne ved sin side.

Skala-produktion

Internetbrugerne i Ayacucho betragter sig som værende anderledes end ikke-brugende ayacuchanere. I markeringen af denne forskel anvendes en skala, som har 'global' og 'lokal' som yderpunkter. Mange internetbrugere lægger således vægt på, at de ved hjælp af chat og mail kan få indsigt i, hvordan man lever og tænker i andre lande; en viden som de mener 'ikke-brugere' har vanskeligt ved at opnå. En antropologistuderende siger:

»Vi [internetbrugere] har ikke den lukkede tankegang. Vi ved at verden er større end Ayacucho, Peru. Den er også USA, Europa, Asien og Afrika med alle dets problemer.«

Et lignende billede finder man hos de universitetsansatte. De beskriver, hvordan muligheden for faglig udveksling med kollegaer er øget, og det er nu muligt at hente informationer fra nettet, som er relevante for både forskning og undervisning. Eksempelvis fortæller en universitetsansat om problemerne med at finde relevant litteratur på Ayacuchos nedslidte universitetsbibliotek. Derfor har han tidligere rejst med bus til Chile (en rejse, der tog tre dage) for at gå på biblioteket dér. I dag er denne lange tur ikke længere nødvendig, fordi han kan hente mange informationer på nettet. Ifølge forskeren er en væsentlig implikation heraf, at han holder sig i bevægelse – i modsætning til de ikke-brugende kollegaer, der sidder fast: »De er for længe siden holdt op med at udvikle sig inden for deres fag«. I første omgang, fordi de ikke havde mulighed for det, »men nu kan de i det mindste komme et stykke, hvis de ville.«

Det er kendetegnende, at internetbrugerne i vid udstrækning betragter sig som en del af et fællesskab af 'globaliserede aktører'. I beskrivelserne fremstår det som en »lukket verden«, som nu er blevet »åbnet«, eller som stilstand over for bevægelse. Disse distinktioner knytter sig til en grænse-dragning mellem det at være bruger og ikke at være det. Internettet bliver dermed det 'obligatoriske passagepunkt' (Latour 1987), som aktører må

forbinde sig til, hvis de ønsker at være 'globaliserede'. En internetbrugende universitetsansat siger:

»Forskellen mellem dem, der bruger, og dem, der ikke bruger internettet er markant. De personer, som stadig ikke bruger internettet, er indespærret i en lille verden, hvorimod de, der har adgang til internettet, er mere informerede; de er mere i kontakt med det, der sker i verden, og derfor forandres den måde, hvorpå de tænker om samfundet. ... For de personer, som bruger internettet, er afstande blevet mindre; hastigheden er blevet øget.«³

Distinktionen mellem globaliserede internetbrugere og dem, der ikke bruger internettet, har en særlig betydning i den ayacuchanske kontekst. For nogle brugere er det videre perspektiv, at de gennem internetbrugen kan dygtiggøre sig og skabe kontakter og dermed forbedre chancerne for et godt job. Andre håber at træffe gode venner og måske en kæreste, som kan hjælpe dem til et bedre liv.

Internetbrugen kan også ses i sammenhæng med områdets voldelige historie. Nogle mener, at internettet kan være en støtte i bestræbelserne på at skabe et liv i Ayacucho, som ikke er præget af vold og fattigdom. Visionen er, at internetbrug kan styrke forbindelserne til den omgivende verden og dermed muligheden for at skabe nye alliancer, som kan arbejde konstruktivt for en bedre fremtid. Konkret håber mange, at internetbrug kan modvirke den »lukkede mentalitet«, som ofte fremhæves som en væsentlig forudsætning for den forholdsvis store opbakning, som Den lysende sti havde i Ayacucho-regionen.

Når internetbrugerne i Ayacucho betragter sig i relation til ikke-brugende ayacuchanere, fremkommer et billede, hvor de to grupper placerer sig i hver sin ende af lokal-global-skalaen. Men i nogle situationer 'forlænges' skalaen, og dens globale endepunkt forskyder sig. Én ting er at være globaliseret set i relation til andre indbyggere i Ayacucho, noget andet er at sammenligne sig med aktører i USA eller Europa. I disse situationer fastholder internetbrugerne til en vis grad deres status som 'globaliserede', men de erkender også, at de ikke er 'globaliserede' i samme omfang som mange andre steder. En universitetsansat, som tidligere har besøgt Danmark, og som i dag er en flittig internetbruger, siger:

»Da jeg var i Danmark i firserne kunne jeg følge med i mit fag, hvis jeg arbejdede hårdt. Det er vanskeligere i dag. Jeg gør, hvad jeg kan,

3 Udsagnets sidste sætning har slående paralleller til litteraturens 'standarddefinition' af globalisering som 'kompression af tid og sted' (se f.eks. Beck 2000). Definitionen dokumenteres ofte med reference til Harvey (1989), der dog ikke omhandler globalisering som sådan.

men udviklingen går meget hurtigere i Danmark, end den gør her. Derfor tror jeg ikke, jeg kan følge med længere.«

For denne forsker er internettet et væsentligt redskab i hans vedholdende forsøg på at dygtiggøre sig, og han mener, at han i kraft af internettet har bedre muligheder end tidligere, og at han derved bliver en bedre forsker end de af hans ayacuchanske kollegaer, som ikke bruger internettet. Men når han sammenligner med danske forskere, forholder det sig anderledes. De danske forskere bevæger sig hurtigere, og afstanden mellem den ayacuchanske og danske forskere bliver stadig større. I denne sammenligning er forskeren 'mere lokaliseret', men når han sammenligner sig med andre ayacuchanere, fremstår han som 'mere globaliseret'. Forskerens placering på lokal-global-skalaen er altså, i en vis forstand, relativ.

'Svingende eksistens'

På grund af knapheden på en række væsentlige, først og fremmest økonomiske, ressourcer i Ayacucho, kan aktørerne ikke tage deres status som 'globaliserede' for givet. Det er med andre ord vanskeligt at fastslå identiteten som globaliseret, og der er i stedet tale om en 'svingende' eksistens. Med dette menes, at aktørerne bevæger sig op og ned på globaliserings-skalaen. Eksistensen som 'globaliseret' er med andre ord afhængig af, om aktørernes vanskelige 'eksistensarbejde' vedbliver at være succesfuldt.

En væsentlig del af internetbrugernes eksistensarbejde er knyttet til optimal udnyttelse af sparsomme økonomiske ressourcer. Det koster cirka fem kroner i timen at leje en maskine, som er tilkoblet internettet. Dermed er alene prisen for tiden ved computeren en forhindring, der gør, at mange mennesker i Ayacucho slet ikke har mulighed for at blive tilkoblet, og de fleste brugere er tvunget til at være opmærksomme på, hvor lang tid de sidder ved computeren for dermed at begrænse udgifterne.⁴ Derfor ser man også, at kun få surfer planløst på nettet; der er oftest et bestemt formål med internetbrugen. På samme måde ved erfarne internetbrugere, hvor i byen det er billigst at bruge internettet, hvilket sammenholdes med forbindelsernes hastighed og derved 'beregnes' det bedste tilbud.

Det er dog ikke alene lejen af computeren på internetcaféen, som stiller krav til de økonomiske ressourcer. Selvom internettet betragtes som en guldgrube af informationer, opleves det som problematisk, at adgangen til disse informationer i nogle tilfælde er forbundet med store udgifter. For forskerne kan det eksempelvis være problematisk, at de ikke har adgang til

4 Man kan sammenligne prisen for en times internetbrug med, at det for de samme penge er muligt købe 25 brød.

tidsskriftsdatabaser. Universitetet abonnerer ikke på dem, og forskerne har heller ikke selv råd. I nogle tilfælde kan det dog lade sig gøre at udnytte informationerne alligevel. Eksempelvis fortæller en kemiingeniør, at hans forskningsarbejde er blevet lettere med internettet. Han har fundet en stor database med interessante artikler, men selve artiklerne koster penge, og han må derfor nøjes med at læse abstracts, som er tilgængelige uden beregning. Dette er, fremhæver han, bedre end ingenting, men det er vanskeligt at basere store dele af sin forskning på abstracts, for »man skal selv finde ud af, hvordan forskerne er nået frem til det resultat, som artiklen beskriver, og dette kan være problematisk.«

De begrænsede økonomiske ressourcer spiller også en rolle, når informationer hentet på nettet skal gemmes for at blive transporteret. Det tager tid – og koster dermed penge – at læse på skærmen, og teksten er vanskelig at huske og må derfor gemmes eller printes ud. At gemme informationerne kræver en diskette, hvilket i sig selv er en udgift. Et større problem er dog, at det kræver adgang til en computer at læse disketten, hvilket kan være besværligt (og forbundet med udgifter). Men også det at printe er dyrt. En universitetsstuderende fortæller:

»Indimellem bruger jeg internettet, blandt andet til at kommunikere med min kæreste. Men det er vanskeligt, for det koster penge. Nogle gange har vi ingen penge og har ikke råd til at købe mad. Så går jeg en lang tur for at glemme sulten. Internettet er en god ting. Man kan få adgang til mange interessante informationer. Det er dog et problem, at man ikke kan tage informationerne med sig, hvis man ikke har en diskette – og en diskette koster penge. Det koster også penge at få skrevet ud, og man betaler pr. side. Men hvis man har erfaring, kan man få meget tekst ned på en enkelt side. Først vælger man enkelt linjeafstand og en lille skrifttype, og sørger for at teksten fylder hele papiret. Hvis dette ikke er nok, kan man fjerne en bestemt vokal i teksten, eller man kan fjerne alle mellemrummene. Nogle gange må man fjerne flere bogstaver. Det gør det lidt sværere at læse, men det er stadig muligt.«

Et sidste tema direkte relateret til de sparsomme økonomiske ressourcer findes i det forhold, at internetbrugerne etablerer forbindelser til 'globale' verdener og aktører, men de har ikke ressourcer til at besøge disse nye verdener. En universitetsansat udtaler i den forbindelse sin frustration over ikke ved selvsyn at kunne »validere« de informationer om andre lande og kulturer, som han finder på nettet, mens en kvindelig studerende erkender det vanskelige i at forlade Ayacucho og Peru, men dog tillader sig at drømme om, at en af de »gringos«, som hun møder på chatten, måske vil betale, så hun kan komme væk fra Ayacucho.

Sammenlignet med mange andre mennesker i Ayacucho besidder internetsbrugerne visse økonomiske ressourcer, men sjældent flere end at økonomien vedbliver at være en trussel mod eksistensen som 'globaliseret internetbruger'.

Et lignende forhold gør sig gældende i relation til uddannelse. Her tænkes ikke alene på, hvorvidt man kan håndtere computeren, men også på, om man overhovedet er i stand til at læse og skrive, og dertil også, om man taler spansk eller 'kun' det lokale sprog quechua. I Ayacucho er analfabetisme udbredt, og ikke alle behersker spansk.

For gruppen af universitetsfolk er spansk uproblematisk, og de besidder også et generelt uddannelsesniveau, som sætter dem i stand til at bruge computere. Men næsten ingen behersker engelsk. Derfor besøges stort set udelukkende internetsider, som er skrevet på spansk, ligesom det er personer i spansktalende lande, først og fremmest i Latinamerika, som man chatter og mailer med. Dette forhold sætter naturligvis grænser for, hvilke 'verdener' internetbrugerne forbinder sig til, og indimellem opleves sproget som en barriere i forhold til ønsket om at etablere forbindelse til aktører i »den første verden«.

Som beskrevet betragtes internettet som en rig kilde til informationer, som man kan drage nytte af i opgaveskrivning, undervisning og forskning. Dette skal ses i lyset af, at Ayacuchos universitetsbibliotek er nedslidt og kun sjældent har råd til at købe nye bøger og tidsskrifter. Informationerne på internettet kan dog ikke bruges ukritisk, dertil er informationernes validitet for usikker. Det kræver med andre ord nogle bestemte kompetencer at bruge informationerne på en hensigtsmæssig måde. Studerende beskriver eksempelvis, hvordan de bruger andre universiteters hjemmesider, hvor de kan finde artikler, drafts og opgaver, som, de mener, kan tillægges stor troværdighed. I andre situationer kan de studerende være heldige at finde en tekst (eller en omtale af en tekst) af en forfatter, de kender. Ofte er de dog overladt til deres fornemmelse for, om informationerne kan tillægges værdi.

Et tilknyttet problem er, at nogle universitetslærere i Ayacucho ikke mener, at informationer fra internettet har den nødvendige validitet til at kunne anvendes i opgaver. I nogle tilfælde volder dette problemer. De studerende ved imidlertid, hvilke lærere det drejer sig om, og hvis de skriver opgave hos en lærer, som ikke vil acceptere henvisninger til internetsider i opgaven, kan det være en fordel at udelade henvisningerne, men beholde informationen. De manglende henvisninger giver anledning til kritik, men ikke i samme grad som hvis informationerne var udeladt, eller hvis henvisningerne var medtaget.

De ovenstående eksempler viser, hvor vanskeligt det kan være at opretholde sin status som globaliseret internetbruger i Ayacucho. Med et begreb hentet fra Latour (1987) kan man sige, at de har vanskeligt ved at 'black-boxe' deres eksistens. Internetbrugerne tager retning mod 'det globale',

men de nævnte problemer truer med at trække dem tilbage til 'det lokale'. I den forstand har internetbrugerne 'svingende eksistens'.

Globalisering og marginalisering

Antropologen Anna Tsing har kritiseret globaliseringsforskningen for at overse, at også 'det globale' er tilknyttet specifikke lokaliteter (Tsing 2000). Et væsentligt kritikpunkt er, at globaliseringsforskningen er optaget af, hvordan begreber, artefakter og mennesker er sat i hastig, verdensomspændende cirkulation, men forskningen overser, ifølge Tsing, at der til grund for denne globale cirkulation ligger et stort og ofte kompliceret stykke arbejde (se også Lauritsen & Mathiasen 2004). Tsing siger:

»A focus on circulation shows us the movement of people, things, ideas, or institutions, but it does not show us how this movement depends on defining tracks and grounds or scales and units of agency.«
(Tsing 2000: 337)

På den baggrund argumenterer Tsing for en 'lokalisering' af globaliseringsforskningen. Det indebærer en interesse for 'projekter', hvormed menes »a relatively coherent bundle of ideas as realized in particular times and places.« (Tsing 2000: 347). Globalisering bliver altså knyttet til specifikke aktiviteter i lokale 'settings', hvor bestemte sider af globalisering artikuleres (se også Tsing 1999).

I en videre forstand medfører denne lokalisering, at selve globaliseringsbegrebet mister sin universalitet. Spørgsmålet om, hvad der er lokalt, og hvad der er globalt, afgøres ved hjælp af en skala, men denne skala produceres i specifikke lokaliteter og er afhængig af det arbejde, der lægges i dens produktion.

Dette synspunkt harmonerer med et hovedargument inden for Science-Technology-Society-studies. Her fokuserer man i særlig grad på de aktiviteter, som fører til, at objekter får eksistens. Det vil sige, at man i nogle situationer må opgive at skelne skarpt mellem, om et objekt eksisterer eller ikke eksisterer. Det kan have stærkere eller svagere, det vil sige 'svingende', eksistens (Latour 1999). Eksempelvis beskriver Latour (1988, 1999), at bakterier i dag ikke har en fastslået eksistens, fordi de er blevet opdaget, men nærmere fordi Pasteur udførte et stort stykke arbejde for at få dem til at eksistere. Eksempelvis styrkede det bakteriernes eksistens, at Pasteur kunne udvikle en vaccine, som forhindrede miltbrand. Havde vaccinen ikke virket, ville det have svækket bakteriernes eksistens og givet plads til andre forklaringer på mange sygdomme.

I dag kan det nemt glemmes, hvordan Pasteur 'konstruerede' bakterierne. Men i de tidlige faser af Pasteurs arbejde havde bakterierne svag eksistens,

og kun Pasteurs vellykkede aktiviteter gjorde, at de 'trådte i karakter'. Selv i dag kan man, i hvert fald principielt, forestille sig, at en anden forskers resultater vil undergrave Pasteurs arbejde og dermed svække bakteriernes status som eksisterende. Gennem aktørers arbejde kan et fænomen altså vinde eksistens, men hvis arbejdet mislykkes, kan objektet også miste eksistens (se også Latour & Woolgar 1979, Latour 1999).

Dette kan på sin vis også siges at være tilfældet for de 'globaliserede' internetbrugere i Ayacucho. I det ovenstående har vi vist, hvordan internetbrug i Ayacucho implicerer en bestemt globaliserings skala. En hovedkonklusion er, at hvis man kan forbinde sig til internettet, så bliver man mere globaliseret end ikke-brugende aktører. Til gengæld er internettet ikke en tilstrækkelig ressource i forhold til ønsket om at bevæge sig op i skalaens øverste ende, hvor eksempelvis globaliserede danskere befinder sig.

Men selv positionen som 'globaliseret i Ayacucho' er vanskelig at stabilisere. Aktørerne kan ikke én gang for alle fastslå deres eksistens som globaliserede, og de får derfor en svingende eksistens mellem 'det globale' og 'det lokale'. Målt på den skala, de selv producerer, er de hverken 'lokaliserede' eller 'globaliserede'.

Med en betegnelse hentet fra Chicago-skolens grundlægger Robert E. Park kan man betegne internetbrugerne i Ayacucho som 'marginaliserede mennesker'. En sådan person kan beskrives som »one who lives in two worlds, in both of which he is more or less of a stranger.« (Park 1928: 893, se også Stonequist 1961). Den marginaliserede person er således ikke kun fremmed over for én verden, men over for to eller flere.⁵

Om den fremmede siger Simmel:

»In the case of the stranger the union of closeness and remoteness involved in every human relationship is patterned in a way that may succinctly be formulated as follows: the distance within this relation indicates that the one who is close by is remote, but his strangeness

5 I en mere nutidig sammenhæng har blandt andre Susan Leigh Star foretaget en række diskussioner, som knytter an til marginaliseringsbegrebet (Star 1991, 1994, Bowker & Star 2000). Stars udgangspunkt er sociologiske og antropologiske diskussioner af 'naturalisering'; et begreb, som refererer til, at såvel aktører som teknologier kan have varierende grader af 'medlemskab' i en social verden. Ifølge Star bør den sociologiske og antropologiske interesse ikke kun rettes mod, hvordan mennesker og teknologier bliver medlemmer af bestemte verdener, men også hvordan de ikke bliver det. Det vil sige, hvordan aktører og teknologier ikke passer ind i etablerede kategorier og vedbliver at være ikke-naturaliserede. Det er således ikke den 'rene' identitet, som er den interessante, men den 'sammenflettede' (Bowker & Star 2000). I denne sammenhæng er det også relevant at nævne Donna Haraways begreber om kyborger og monstre. Disse figurer er kendetegnet ved, at de ikke umiddelbart lader sig naturalisere i forhold til bestemte kategorier. Tværtimod lever kyborger og monstre, ligesom internetbrugerne i Ayacucho, netop i grænselandet mellem velkendte verdener og kategorier (Haraway 1991 & 1997).

indicates that one who is remote is near.« (Simmel 1971 [1908]: 143)

Den fremmedes position indeholder på en og samme tid nærhed og distance, hvilket kan volde eksistentielle problemer, men også give den fremmede mulighed for at 'se anderledes' end aktører, som tager verden for givet (Schütz 1975). Dette kendetegn ved den fremmede genkendes hos internetbrugerne i Ayacucho. På den ene side er brugerne forankrede i den ayacuchanske dagligdag, som de på grund af de begrænsede økonomiske ressourcer ikke har mulighed for at komme fri af. Samtidig giver internetbrugen og dermed 'de nye verdener' imidlertid aktørerne en distance, som gør, at nye forhold træder frem. De 'globaliserede' aktører i Ayacucho har således fået øje på flere ting: De har fået blik for en verden uden for Ayacucho, som de i en vis forstand er kommet tættere på. Men samtidig har de også fået øjnene op for det »begrænsede udsyn«, som er en del af livet i Ayacucho *uden* internet; dette er de en vis forstand kommet længere væk fra, blevet mere fremmede over for.

Konklusion

Mange globaliseringsundersøgelser baserer sig på en adskillelse af 'det lokale' og 'det globale', ofte på den måde, at 'det lokale' beskrives som det, der stopper eller forandres af den globale kraft (Barber 1995, se også Tsing 2000). I dette perspektiv ville internetbrugen i Ayacucho stå i et anderledes lys end beskrevet oven for. Den nye informationsteknologi ville blive set som den agent, der trænger ind i og ødelægger traditionelle værdier og skikke. Eller den ville blive set som determinanten for fremgang og modernisering. Argumenterne er hinandens negation; de mange forskellige aktiviteter, som indgår i konstruktionen af 'det lokale' og 'det globale', overses, og der findes ikke blik for aktørernes konstante bevægelse på globaliseringsskalaen.

Emigranten er et billede på dette. Den klassiske emigrant rejste ad en ensrettet vej fra dårlige levevilkår i uudviklede lande til bedre muligheder i mere moderne samfund, fra land til by eller fra fattigt til rigt land, og alle kræfter blev lagt i at få økonomisk fodfæste. Med dette perspektiv har mange mennesker gennem årene forladt Ayacucho for at emigrere til hovedstaden og i nogle tilfælde endog til udlandet.

Internetbrugerne er anderledes. De siger ikke farvel til deres gamle hjemegn samtidig med, at de prøver at etablere sig det nye sted. De er snarere 'virtuelle transemigranter', der pendler mellem den lokale egn og den globale verden (Elsass 2003). Men denne bevægelse udføres ikke mellem to faste punkter. Tværtimod er det selve bevægelsen, aktiviteterne ved computeren, der konstruerer både den lokale og den globale realitet. Internet-

brugerne uddyber dette ved at tale om lukkede over for åbne verdener og stilstand over for bevægelse. Med internettet kan man bevæge sig væk fra 'det lokale' og pejle efter 'det globale'. Men det er en konstant bevægelse mellem punkterne.

REFERENCER

- BANERJEE, B.S. & LINSTAD, S. (2001): Globalization, Multiculturalism and Other Fictions: Colonialism for the New Millennium? *Organization* 8 (4): 683-722.
- BARBER, B. (1995): *Jihad vs. McWorld*. New York: Random House.
- BAUMAN, Z. (1999): *Globalisering. De menneskelige konsekvenser*. København: Hans Reitzels Forlag.
- BECK, U. (1997): *Risikosamfundet – på vej mod en ny modernitet*. København: Hans Reitzels Forlag.
- BECK, U. (2000): *What is Globalization?* Cambridge: Polity Press.
- BOWKER, G.C. & STAR, S.L. (1999): *Sorting Things Out – Classification and Its Consequences*. Cambridge: MIT Press.
- CASTELLS, M. (1996-1998): *The Information Age: Economy, Society and Culture*. Oxford: Blackwell.
- ELSASS, P. (2003): *Håndbog i kulturpsykologi. Et fag på tværs*. København: Gyldendal.
- HARAWAY, D. (1991): *Simians, Cyborgs, and Women — The Reinvention of Nature*. New York: Routledge.
- HARAWAY, D. (1997): *Modest_Witness@Second_Millennium. FemaleMan[©]_Meets_On-coMouseTM – Feminism and Technoscience*. New York: Routledge.
- HARVEY, D. (1989): *The Condition of Postmodernity*. Cambridge: Blackwell.
- JASANOFF, S., MARKLE, G., PETERSEN, J.C. & PINCH, T. (eds.) (1995): *Handbook of Science and Technology Studies*. Thousand Oaks: Sage.
- LATOURE, B. & WOOLGAR, S. (1979): *Laboratory Life: The Construction of Scientific Facts*. Thousand Oaks: Sage.
- LATOURE, B. (1987): *Science in Action. How to follow scientists and engineers through society*. Cambridge: Harvard University Press.
- LATOURE, B. (1988): *The Pasteurization of France*. Cambridge: Harvard University Press.
- LATOURE, B. (1999): *Pandora's Hope – Essays on the Reality of Science Studies*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- LAURITSEN, P. & MATHIASSEN, S.H. (2004): Globalisering og 'forestillede verdener'. En kvalitativ undersøgelse baseret på børnetegninger fra to landsbyer i Peru. Indsendt til *Dansk Sociologi*.
- MCLUHAN, M. (1995) [1964]: *Understanding Media. The extensions of man*. London: Routledge.
- PARK, R.E. (1928): Human Migration and the Marginal Man. *The American Journal of Sociology* XXXIII (6): 881-893.
- ROBERTSON, R. (1995): Globalization: Time-Space and Homogeneity-Heterogeneity. In *Global Modernities*, edited by M. Featherstone; S. Lash & R. Robertson, Roland London: Sage.
- SCHUTZ, A. (1975): Den fremmede, et socialpsykologisk essay. In *Hverdagslivets sociologi*. København: Hans Reitzel.
- SIMMEL, G. (1971): The Stranger. In *On Individuality and Social Forms*. Chicago: The University of Chicago Press.

- STAR, S.L. (1991): Power, Technology and the phenomenology of Conventions – On Being Allergic to Onions. In *A Sociology of Monsters – Essays on Power, Technology and Domination*, edited by J. Law: Routledge.
- STAR, S.L. (1994): *Misplaced Concreticism and Concrete Situations: Feminism, Method and Information Technology*. Odense: Feminist Research Network: Gender-Nature-Culture.
- STONEQUIST, E.V. (1961) [1937]: *The Marginal Man. A Study in Personality and Culture Conflict*. New York: Russel & Russel Inc.
- TSING, A. (1999): Notes on Culture and Natural Resource Management. Working Paper, Berkely Workshop on Environmental Politics, Institute of International Studies, University of California, Berkeley.
- TSING, A. (2000): The Global Situation. *Cultural Anthropology* 15 (3): 327-360.